

PRZEWODNIK

W SPRAWIE STOSOWANIA

ROZPORZĄDZENIA O PRZEPROWADZANIU DOWODÓW

**(ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja
2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich
przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub
handlowych)**

**Niniejszy dokument został opracowany przez służby Komisji
przy współpracy z Europejską Siecią Sądową w sprawach cywilnych**

i handlowych (<http://europa.eu.int/civiljustice>)

SPIS TREŚCI

I. Wstęp

II. Cele rozporządzenia

III. Merytoryczny zakres rozporządzenia

IV. Sądy i organy

V. Metody przeprowadzania dowodów

A. Dwie metody

B. Wnioski przesyłane przez sąd wzywający do właściwego sądu (art. 4-16)

a) Przekazywanie wniosków

a1) Forma i treść

a2) Wnioski szczególne

a3) Szybkie środki służące przekazywaniu wniosków i innych informacji

a4) Języki

a5) Zwolnienie wniosków z obowiązku uwierzytelniania

b) Otrzymywanie wniosków

b1) Potwierdzenie odbioru

b2) Wniosek niekompletny

c) Przeprowadzenie dowodu przez sąd wezwany

c1) Terminy

- c2) Prawo właściwe dla przeprowadzania dowodu (art. 10)
- c3) Środki przymusu
- c4) Przeprowadzanie dowodu w obecności i przy udziale stron lub przedstawicieli sądu wzywającego

- d) Odmowa wykonania wniosku
 - d1) Prawo lub obowiązek osoby do odmowy składania zeznań
 - d2) Różne powody odmowy
 - d3) Względy porządku publicznego nie uzasadniają odmowy
 - d4) Skutki odmowy

- e) Powiadamianie przez sąd wezwany o opóźnieniach lub odmowie.

- f) Procedura po wykonaniu wniosku

C. Bezpośrednie przeprowadzanie dowodu przez sąd wzywający (art. 17)

D. Zasady stosowania nowoczesnych środków łączności

Załącznik I: Metody przeprowadzania dowodu

Załącznik II: Wniosek do sądu właściwego

Załącznik III: Bezpośrednie przeprowadzanie dowodu (art. 17)

Załącznik IV: Standardowe formularze (załącznik)

I. Wstęp

1. Do wygrania sprawy nie wystarczy często samo wysunięcie roszczeń wobec drugiej strony, ponieważ strona pozwana zaprzecza faktom, na których oparte są roszczenia. Dlatego tak istotne jest zwykle przedstawienie sądowi dowodów potwierdzających słusność roszczeń. W tym celu konieczne może być przeprowadzenie dowodów w państwie członkowskim innym niż to, w którym prowadzone jest postępowanie sądowe lub to, w którym można wystąpić na drogę sądową. Konieczne może się okazać na przykład przesłuchanie świadków w innym państwie członkowskim, sąd może być również zmuszony do zbadania miejsca zdarzenia w innym państwie członkowskim.

2. Przed rokiem 2004 nie istniał żaden wiążący wszystkie państwa członkowskie akt prawny w zakresie przeprowadzania dowodów. W roku 2001 Rada Unii Europejskiej przyjęła rozporządzenie (WE) nr 1206/2001 w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (zwane dalej „rozporządzeniem”), które określa zasady proceduralne ułatwiające przeprowadzanie dowodów w innych państwach członkowskich. Rozporządzenie ma zastosowanie w całej Unii z wyłączeniem Danii od dnia 1 stycznia 2004 r. Zastępuje ono w stosunkach między państwami członkowskimi konwencję haską z 1970 r.

Rozporządzenie i wszystkie istotne informacje dotyczące jego stosowania umieszczone są w europejskim atlasie sądowym w zakresie spraw cywilnych na stronie internetowej: http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_information_pl.htm.

II. Cele rozporządzenia

3. Często sąd państwa członkowskiego, mając wydać orzeczenie w sprawie cywilnej lub handlowej, musi przeprowadzić dowód w innym państwie członkowskim.

4. Głównym celem rozporządzenia jest zagwarantowanie szybkiego i sprawnego

wykonywania wniosków o przeprowadzenie dowodu. Sprawność postępowania sądowego w sprawach cywilnych lub handlowych wymaga bezpośredniego i możliwie szybkiego przekazywania wniosków o przeprowadzenie dowodu między sądami państw członkowskich i wykonywania ich. Rozporządzenie przewiduje również możliwość przeprowadzenia bezpośredniego dowodu przez sąd państwa członkowskiego w innym państwie członkowskim, co ma ułatwić przeprowadzanie dowodów.

III. Merytoryczny zakres rozporządzenia i związek z porozumieniami międzynarodowymi

5. Na mocy art. 1 ust. 1, rozporządzenie stosuje się w sprawach cywilnych i handlowych, w przypadku, gdy sąd jednego z państw członkowskich, zgodnie z obowiązującym w tym państwie prawem, zwróci się:

- do właściwego sądu innego państwa członkowskiego o przeprowadzenie dowodu lub
- z wnioskiem o umożliwienie przeprowadzenia dowodu bezpośrednio w innym państwie członkowskim.

Artykuł 1 ust. 2 rozporządzenia stanowi, że nie można zwracać się z wnioskiem w celu uzyskania dowodu, który nie jest przeznaczony do wykorzystania w toczącym się lub przyszłym postępowaniu sądowym.

6. W związku z tym istnieją cztery warunki stosowania rozporządzenia. Rozporządzenie stosuje się do:

- wniosków o przeprowadzenie dowodu
- dowodu przeznaczonego do wykorzystania w toczącym się lub przyszłym postępowaniu sądowym
- w sprawach cywilnych lub handlowych
- przez sąd państwa członkowskiego

7. Pojęcie „sprawy cywilne i handlowe” jest autonomicznym pojęciem w prawie wspólnotowym, który należy interpretować w świetle celów rozporządzenia i traktatu

WE, w szczególności zgodnie z jego art. 65. Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich przy różnych okazjach dokonywał jego wykładni¹. Rozporządzenie ma zastosowanie we wszystkich postępowaniach w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu lub trybunału, w którym postępowanie jest prowadzone. Ma ono na przykład zastosowanie w rozprawach sądowych opartych na prawie cywilnym i handlowym, prawie konsumenckim, prawie pracy, a nawet prawie konkurencji w zakresie postępowań prywatnych. Należy ponadto podkreślić, że zakres stosowania rozporządzenia obejmuje kwestie, które są wyłączone z zakresu obowiązywania rozporządzenia Bruksela I², takie jak sprawy dotyczące statusu prawnego i zdolności prawnej osób fizycznych, praw własności wynikających ze stosunków małżeńskich, testamentów i spadków; upadłości, postępowania związane z likwidacją niewypłacalnych spółek czy innych osób prawnych, porozumień sądowych, postępowania układowego i analogicznych postępowań.

8. Pojęcie „dowód” nie zostało określone w rozporządzeniu. Obejmuje ono na przykład przesłuchanie świadków zdarzenia, stron, biegłych, przedstawienie dokumentów, badanie autentyczności, ustalenie faktów, **opinie biegłych w sprawie opieki rodzinnej i opieki nad dzieckiem**.

9. W rozporządzeniu pojęcie „sąd” nie zostało zdefiniowane. Jednak powinno ono przy szerszej wykładni objąć wszystkie organy w państwach członkowskich stanowiące w sprawach objętych zakresem rozporządzenia³. Pojęcie „sąd” nie obejmuje sądów polubownych.

10. Nie można wystąpić z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu, jeżeli nie jest on przeznaczony do wykorzystania w postępowaniu sądowym, które już się toczy, lub

¹ Patrz np. 14 października 1976 r., 29/76, *LTU przeciwko Eurocontrol*, Zb.Orz. 1541; 16 grudnia 1980 r., 814/79, *Ruffer*, Zb.Orz., 3807, 21 kwietnia 1993, C-172/91 *Sontag*, Zb. Orz. I-1963, 14 listopada 2002 r., C-271/00, *Steenbergen przeciwko Baten*.

² Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych.

³ Patrz w tym względzie np. definicja "sądu" w art. 2 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000.

które ma zostać wszczęte. Dotyczy to również przeprowadzania dowodu przed faktycznym wszczęciem postępowania, w którym dowód ma być wykorzystany, np. jeśli istnieje konieczność przeprowadzenia dowodu wcześniej, gdyż później nie będzie takiej możliwości.

11. Zgodnie z art. 21 ust. 1, rozporządzenie - w zakresie jego stosowania - ma pierwszeństwo nad postanowieniami dwu- lub wielostronnych umów i porozumień zawartych przez państwa członkowskie, w szczególności Konwencji haskiej z dnia 18 marca 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych, w stosunkach między państwami członkowskimi, które są ich stronami.

12. Rozporządzenie nie narusza praw państw członkowskich do utrzymywania w mocy lub zawierania umów bądź porozumień między dwoma lub więcej państwami w celu dalszego usprawnienia przeprowadzania dowodów, pod warunkiem, że są one zgodne z tym rozporządzeniem (art. 21 ust. 2).

IV. Sądy i organy

13. W rozporządzeniu mowa jest o różnych rodzajach sądów i organów:

- **Sąd wzywający** (art. 2) to sąd, przed którym toczy się lub toczyć się będzie postępowanie.
- **Sąd wezwany** (art. 2) to sąd w innym państwie członkowskim właściwy do przeprowadzania dowodów.
- **Jednostka centralna** (art. 3 ust. 1) udziela informacji sądom oraz stara się rozwiązywać wszelkie trudności, jakie mogą powstać w związku z wnioskiem. Jednostka centralna - w wypadkach wyjątkowych - na wniosek sądu wzywającego przekazuje wniosek właściwemu sądowi. Jak stwierdzono powyżej (pkt 4), sprawność postępowania sądowego w sprawach cywilnych lub handlowych wymaga, aby przekazywanie wniosków o przeprowadzenie dowodu i ich

wykonywanie następowało bezpośrednio i w możliwie najszybszy sposób między sądami państw członkowskich. W związku z tym wnioski są przekazywane za pośrednictwem jednostki centralnej jedynie w wyjątkowych wypadkach.

- **Właściwy organ** (art. 3 ust. 3) podejmuje decyzje w sprawie wniosków o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu zgodnie z art. 17. Jako właściwy organ może zostać wyznaczona jednostka centralna.

V. Metody przeprowadzania dowodów

A. *Dwie metody*

14. Rozdział II rozporządzenia zawiera przepisy dotyczące przekazywania i wykonywania wniosków. Jak wyjaśniono powyżej, rozporządzenie określa dwie metody przeprowadzenia dowodów (patrz załącznik I):

- przeprowadzenie dowodu przez sąd wezwany, w odpowiedzi na wniosek przekazany bezpośrednio przez sąd wzywający do sądu wezwanego (patrz pkt B poniżej)
- bezpośrednie przeprowadzenie dowodu przez sąd wzywający (patrz pkt C poniżej)

Metody te można odróżnić na podstawie tego, który sąd odpowiada za procedurę przeprowadzenia dowodu (w pierwszym przypadku sąd wezwany, w drugim przypadku sąd wzywający). Dalsza różnica polega na tym, że w przypadku bezpośredniego przeprowadzania dowodu konieczna jest zgoda państwa członkowskiego, na terenie którego dowód ma zostać przeprowadzony. W obu przypadkach dowód może zostać przeprowadzony na miejscu lub na odległość (np. przy użyciu takich środków jak wideo-konferencja). Na przykład w przypadku przesłuchania świadka czynnikiem pozwalającym odróżnić obie metody jest stwierdzenie, który sąd jest odpowiedzialny za przeprowadzenie dowodu. Należy zauważyć, że w obu przypadkach rozporządzenie przewiduje możliwość udziału w przeprowadzaniu dowodu sądu, który nie jest odpowiedzialny za przeprowadzanie dowodu (patrz art. 12 i 17 ust. 4). Może to nawet oznaczać, że sąd, który nie jest odpowiedzialny za przeprowadzanie dowodu, lecz w

nim uczestniczy, może zadawać świadkowi pytania podczas przesłuchania, jeśli sąd odpowiedzialny za przeprowadzenie dowodu wyrazi na to zgodę.

B. Wnioski przesyłane przez sąd wzywający do właściwego sądu (art. 4-16)

a) Przekazywanie wniosków

a1) Forma i treść

15. Artykuł 4 ust. 1 określa przepisy dotyczące formy i treści przekazywanych wniosków (patrz również załącznik II). Składając wniosek, należy skorzystać z formularza A. Formularz można wypełnić on-line w atlasie na stronie internetowej:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_filling_pl.htm.

Wniosek powinien zawierać następujące dane szczegółowe:

- (a) nazwę sądu wzywającego i ewentualnie sądu wezwanego;
Wykaz sądów właściwych oraz ich właściwości miejscowych jest dostępny w podręczniku w europejskim atlasie sądowym w zakresie spraw cywilnych na stronie internetowej:
http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_documents_pl.htm
- (b) nazwiska i adresy stron w postępowaniu oraz ewentualnie ich pełnomocników;
- (c) rodzaj i przedmiot sprawy, jak również zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego;
Przy wykonaniu tego przepisu przydatne może być dołączenie do opisu stanu faktycznego również podstawy prawnej roszczenia, krótkiego opisu kwestii spornych w sprawie oraz znaczenia dowodu dla tych kwestii spornych (pkt 11 formularza A).
- (d) opis dowodu, który należy przeprowadzić;

- (e) w przypadku wniosku o przesłuchanie osoby:
- nazwiska oraz adresy osób, które mają zostać przesłuchane,
 - pytania, które należy zadać osobom przesłuchiwanym, oraz przedstawienie faktów, co do których mają one zostać przesłuchane,
 - w stosownych przypadkach, powołanie się na prawo do odmowy składania zeznań zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wzywającego,
 - wszelkie wymagania dotyczące tego, czy zeznania mają być składane pod przysięgą, czy z zapewnieniem z mocą przyrzeczenia, oraz wskazanie szczególnej formy tej przysięgi lub zapewnienia,
 - w stosownych przypadkach, wszelkie inne informacje, które sąd wzywający uznaje za potrzebne.

a2) Wnioski szczególne

16. W art. 4 ust. 1 lit. f) określono, że jeżeli wniosek dotyczy przedstawienia dokumentów lub zbadania przedmiotów, powinien on zawierać inne dane szczególne.

17. Jeśli sąd wzywający zażądał wykonania wniosku w ramach szczególnej procedury przewidzianej w prawie jego kraju, powinien on skorzystać z *formularza A* z takim wskazaniem (art. 4 ust. 1 lit. g)). Jak określono w pkt. 13 *formularza A*, szczególne dane i wyjaśnienia dotyczące szczególnej procedury należy przedstawić w załączniku do formularza. Szczególna procedura może np. obejmować sposób, w jaki dowód ma być zabezpieczony, sposób przesłuchania świadka lub stron, sposób wyznaczenia czy przesłuchania biegłego lub sposób przedstawienia dokumentów itd.

18. Jeśli sąd wzywający poprosił sąd wezwany o użycie technik łączności przy przeprowadzaniu dowodów, w szczególności wykorzystanie wideokonferencji lub telekonferencji, w art. 4 ust. 1 określono, że prośba ta powinna zostać zawarta we wniosku (złożonym przy użyciu *formularza A*).

a3) Szybkie środki służące przekazywaniu wniosków i innych informacji

19. Zgodnie z art. 6 rozporządzenia wszystkie wnioski i informacje należy przekazywać w możliwie najszybszy sposób, który wezwane państwo członkowskie wskazało jako możliwy do zaakceptowania. Odpowiednie oświadczenia państw członkowskich są dostępne w europejskim atlasie sądowym w zakresie spraw cywilnych.

Przekazanie może odbywać się przy wykorzystaniu wszystkich stosownych środków, pod warunkiem, że otrzymany dokument dokładnie oddaje zawartość wysłanego dokumentu oraz że wszystkie informacje w nim podane są czytelne.

a4) Języki

20. Zgodnie z art. 5 rozporządzenia wnioski oraz wszelkie inne informacje powinny zostać sporządzone:

- w języku urzędowym wezwanego państwa członkowskiego,
- lub, jeśli w tym państwie członkowskim jest kilka języków urzędowych, w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych obowiązujących w miejscu, gdzie ma być przeprowadzony dowód, którego dotyczy wniosek,
- w innym języku, który państwo członkowskie wskazało jako możliwy do zaakceptowania.

Dokumenty, których załączenie sąd wzywający uważa za konieczne do celów wykonania wniosku, należy przesyłać wraz z tłumaczeniem na język, w którym sporządzony został wniosek.

21. Wykaz języków urzędowych oraz innych języków, które dane państwo członkowskie może zaakceptować zgodnie z art. 5 i art. 22 ust. 4 dla celów wypełniania formularzy dostępny jest w atlasie.

a5) Zwolnienie wniosków z obowiązku uwierzytelniania

22. Wniosek oraz wszelkie dołączone do niego dokumenty są wyłączone z obowiązku uwierzytelnienia lub wszelkich innych równoważnych formalności (art. 4 ust. 2).

b) Otrzymywanie wniosków

b1) Potwierdzenie odbioru

23. Sąd wezwany powinien wysłać do sądu wzywającego potwierdzenie odbioru - posługując się *formularzem B* z załącznika - w ciągu siedmiu dni od daty otrzymania wniosku (art. 7 ust.1).

24. Jeżeli wniosek nie jest zgodny z wymaganiami językowymi (art. 5) i zasadami przekazywania (art. 6), sąd wezwany umieszcza na potwierdzeniu odbioru odpowiedni wpis.

25. Jeśli wykonanie wniosku, który jest zgodny z wymaganiami językowymi, nie podlega właściwości sądu, do którego wniosek został skierowany, sąd ten przekazuje wniosek właściwemu sądowi w swoim państwie członkowskim i zawiadamia o tym sąd wzywający (w pkt 14 *formularza A*).

b2) Wniosek niekompletny

26. W dwóch przypadkach wniosek nie może zostać wykonany z powodu jego niekompletności:

27. Po pierwsze, jeśli wniosek nie zawiera wszystkich niezbędnych informacji, zgodnie z art. 4 (art. 8 ust. 1); W tym przypadku sąd wezwany zawiadamia o tym niezwłocznie sąd wzywający, najpóźniej w ciągu 30 dni od daty otrzymania wniosku, posługując się *formularzem C*, oraz zwraca się o dostarczenie brakujących informacji, które powinny zostać wskazane w możliwie precyzyjny sposób.

28. Po drugie, jeśli konieczna jest wpłata zaliczki lub złożenie depozytu (art. 8 ust. 2).

- Nie można żądać zwrotu opłat lub wydatków za wykonanie wniosku zgodnie z art. 10 (art. 18 ust. 1). Nie dotyczy to wynagrodzeń wypłaconych biegłym i tłumaczom ustnym oraz kosztów spowodowanych stosowaniem art. 10 ust. 3 i 4.

- W przypadku konieczności wydania opinii przez biegłego, sąd wezwany może przed wykonaniem wniosku dodatkowo zwrócić się do sądu wzywającego o złożenie odpowiedniego depozytu lub zaliczki na żądane opłaty (art. 18 ust. 3). W żadnym innym przypadku złożenie depozytu lub wpłata zaliczki nie są warunkami wykonania wniosku.
- Jeśli konieczne jest złożenie depozytu lub wpłata zaliczki, sąd wezwany informuje o tym niezwłocznie sąd wzywający (najpóźniej w ciągu 30 dni od daty otrzymania wniosku), posługując się *formularzem C*, oraz informuje sąd wzywający o sposobie złożenia depozytu lub wpłaty zaliczki. Sąd wezwany potwierdza niezwłocznie otrzymanie depozytu lub zaliczki, najpóźniej w ciągu 10 dni od otrzymania depozytu lub zaliczki, za pomocą *formularza D* (art. 8 ust. 2).

c) Przeprowadzenie dowodu przez sąd wezwany

c1) Terminy

29. Jeśli wniosek jest kompletny i może zostać wykonany, w art. 10 ust. 1 określono, że sąd wezwany powinien wykonać go niezwłocznie, najpóźniej w ciągu 90 dni od daty jego otrzymania.

30. W przypadku, gdy wniosek nie może zostać wykonany, ponieważ nie zawiera wszystkich wymaganych informacji zgodnie z art. 4 lub nie spełnia warunków określonych w art. 5 i 6, termin określony w art. 10 zaczyna biec od momentu, w którym sąd wezwany otrzyma właściwie wypełniony wniosek (art. 9).

31. Jeśli sąd wezwany przed wykonaniem wniosku poprosił sąd wzywający o wniesienie odpowiedniego depozytu lub wpłatę zaliczki na poczet przyszłych kosztów, zgodnie z art. 18 ust. 3 termin ten zaczyna biec od momentu wniesienia depozytu lub wpłaty zaliczki.

c2) Prawo właściwe dla przeprowadzania dowodu

32. Zasadniczo sąd wezwany wykonuje wniosek zgodnie z prawem swojego kraju

(art. 10 ust. 2). Może on jednak wykonać wniosek w ramach szczególnej procedury przewidzianej w prawie państwa członkowskiego sądu wzywającego, jeśli sąd wzywający zwróci się z taką prośbą zgodnie z pkt 13 *formularza A* (patrz pkt 15 powyżej). Jeśli sąd wezwany ma jakiegokolwiek wątpliwości, co do procedury szczególnej, może zwrócić się o dodatkowe informacje za pomocą *formularza C*.

33. Jeśli jednak procedura istniejąca w państwie członkowskim sądu wzywającego jest niezgodna z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego, lub jeśli jej zastosowanie powodowałoby poważne trudności praktyczne, sąd wezwany może odmówić spełnienia tego wymogu (art. 10 ust. 3). Procedurę można uznać za niezgodną z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego, jeśli jest ona sprzeczna z podstawowymi zasadami tego prawa. W obu przypadkach sąd wezwany powinien zawiadomić o tym sąd wzywający za pomocą *formularza E*.

c3) Środki przymusu

34. Prawo właściwe dla środków przymusu przy wykonywaniu wniosków określa się zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego oraz stosuje w zakresie, w jakim stanowi ono o wykonaniu wniosków złożonych w tym samym celu przez władze krajowe państwa sądu wezwanego lub przez zainteresowane strony (art. 13). Należy podkreślić, że bezpośrednie przeprowadzanie dowodu (patrz pkt 50-55) może się odbyć wyłącznie wtedy, jeśli dowód może zostać przeprowadzony na zasadzie dobrowolności, bez potrzeby stosowania środków przymusu (art. 17 ust. 2).

c4) Przeprowadzanie dowodu w obecności i przy udziale stron lub przedstawicieli sądu wzywającego

35. Jeżeli prawo państwa członkowskiego sądu wzywającego przewiduje taką możliwość, strony i ich pełnomocnicy, jeśli zostali ustanowieni, mają prawo być obecni przy przeprowadzaniu dowodów przez sąd wezwany (art. 11 ust. 1)

36. Przedstawiciele sądu wzywającego mają prawo być obecni przy przeprowadzaniu

dowodów przez sąd wezwany, jeśli jest to zgodne z prawem państwa członkowskiego sądu wzywającego (art. 12 ust. 1).

37. Pojęcie „przedstawiciel” sądu wzywającego obejmuje członków sądu wyznaczonych przez sąd zgodnie z prawem jego państwa członkowskiego lub inne osoby, np. biegłych wyznaczonych przez ten sąd.

38. Sąd wzywający zawiadamia w swym wniosku sąd wezwany (przy użyciu formularza A), że strony i ich przedstawiciele, jeśli zostali wyznaczeni, będą obecni (ewentualnie składa wniosek o ich udział) lub że jego przedstawiciele będą obecni (ewentualnie składa wniosek o ich udział) przy przeprowadzaniu dowodu. Informacja taka może zostać podana w innym stosownym terminie (art. 11 ust. 2 i art. 12 ust. 3).

39. Jeśli złożony został wniosek o udział stron (lub ich pełnomocników, jeśli zostali wyznaczeni) albo przedstawiciele sądu wzywającego przy przeprowadzaniu dowodu, sąd wezwany określa warunki ich udziału w przeprowadzaniu dowodu, chyba że taka procedura jest niezgodna z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego lub spowodowałaby istotne trudności praktyczne (art. 11 ust. 3, art. 12 ust. 4 i art. 10 ust. 3).

40. W przypadku zgody na tę procedurę, sąd wezwany informuje strony i ewentualnie ich wyznaczonych pełnomocników oraz sąd wzywający o terminie i miejscu, w którym odbędzie się przeprowadzenie dowodu, oraz ewentualnie o warunkach ich udziału w postępowaniu, za pomocą formularzy E i F (art. 11 ust. 4 i art. 12 ust. 5).

41. Jeśli zostało to przewidziane w prawie państwa członkowskiego, sąd wezwany ma w każdym przypadku możliwość zażądania stawienia się i udziału stron i ewentualnie ich wyznaczonych pełnomocników podczas przeprowadzania dowodu (art. 11 ust. 5).

d) Odmowa wykonania wniosku

d1) Prawo lub obowiązek osoby do odmowy składania zeznań

42. W art. 14 określono, że wniosek o przesłuchanie osoby nie zostanie wykonany, jeśli osoba ta powoła się na:

- prawo do odmowy składania zeznań lub
- zakaz składania zeznań.

Osoba może powołać się na:

- prawo państwa członkowskiego sądu wezwanego lub
- prawo państwa członkowskiego sądu wzywającego. W tym ostatnim przypadku prawo musi zostać wskazane we wniosku lub, w razie potrzeby, potwierdzone przez sąd wzywający na żądanie sądu wezwanego.

d2) Różne powody odmowy

43. Ponieważ celem rozporządzenia jest ułatwienie przeprowadzania dowodów w sprawach trans-granicznych, odmowa wykonania wniosku powinna następować tylko w wyjątkowych sytuacjach. Możliwość odwołania się od odmowy wykonania wniosku regulowana jest prawem krajowym. Powody odmowy są ściśle ograniczone. Wykonania wniosku można odmówić wyłącznie wtedy, gdy:

- wniosek nie wchodzi w zakres rozporządzenia (art. 1) lub
- sąd wezwany nie ma kompetencji do ustanowienia środków, których dotyczy wniosek (art. 14 ust. 2 lit. b)) lub
- sąd wzywający nie zastosował się do wezwania sądu wezwanego o uzupełnienie wniosku zgodnie z art. 8 w ciągu 30 dni po tym, jak sąd wezwany wystąpił do sądu wzywającego o uzupełnienie wniosku, lub
- depozyt lub zaliczka, których zażądano zgodnie z art. 18 ust. 3, nie zostały złożone bądź wpłacone w ciągu 60 dni od odpowiedniego żądania sądu wezwanego.

44. Należy zaznaczyć, że wykonania wniosku nie można odmówić wyłącznie na tej podstawie, że zgodnie z prawem sądu wezwanego sąd tego samego państwa członkowskiego jest wyłącznie właściwy w danej sprawie lub że prawo tego państwa członkowskiego nie dopuszcza możliwości postępowania w danej sprawie (art. 14 ust. 3).

d3) Względy porządku publicznego nie uzasadniają odmowy

45. Oprócz wyżej wymienionych wyjątków sąd wezwany nie może powołać się na względy bezpieczeństwa publicznego, aby uzasadnić odmowę przeprowadzenia dowodu.

d4) Skutki odmowy

46. Jeśli sąd wezwany odmawia wykonania wniosku, powołując się na któryś z powodów wymienionych w art. 14 ust. 2, sąd wezwany zawiadamia o tym sąd wzywający w terminie 60 dni od daty otrzymania wniosku za pomocą formularza H (art. 14 ust. 4).

e) Powiadomianie przez sąd wezwany o opóźnieniach lub odmowie

47. Jeśli sąd wezwany nie jest w stanie wykonać wniosku w terminie 90 dni od daty jego otrzymania, zawiadamia o tym sąd wzywający za pomocą formularza G. Należy podać powody opóźnienia, a także szacowany czas, jaki uznaje się za niezbędny do wykonania wniosku (art. 15).

48. Jeśli sąd wzywający zwrócił się do sądu wezwanego z prośbą o skorzystanie z technik łączności w czasie przeprowadzania dowodu, w szczególności z możliwości wideokonferencji lub telekonferencji zgodnie z art. 10 ust. 4, a sąd wezwany nie jest w stanie spełnić tej prośby z powodów określonych w art. 10 ust. 4 akapit drugi, zawiadamia on o tym sąd wzywający za pomocą formularza E.

f) Procedura po wykonaniu wniosku

49. Po wykonaniu wniosku sąd wezwany wysyła niezwłocznie do sądu wzywającego dokumenty świadczące o wykonaniu wniosku oraz, w stosowanych przypadkach, zwraca dokumenty otrzymane od sądu wzywającego. Do dokumentów tych załącza się

potwierdzenie wykonania wniosku, sporządzone na *formularzu H* (art. 16).

C. Bezpośrednie przeprowadzenie dowodu przez sąd wzywający (art. 17)

50. Rozporządzenie pozwala sądowi państwa członkowskiego na bezpośrednie przeprowadzenie dowodu w innym państwie członkowskim. W art. 17 rozporządzenia wskazano warunki i ograniczenia tej metody przeprowadzania dowodów (patrz załącznik III).

51. Procedurę stosuje się następująco: Sąd zwracający się z wnioskiem o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu w innym państwie członkowskim przekazuje wniosek do jednostki centralnej lub właściwego organu państwa członkowskiego, o którym mowa w art. 3 ust. 3, korzystając z *formularza I* (art. 17 ust. 1). Jednostka centralna lub właściwy organ informuje sąd wzywający w terminie 30 dni o dacie otrzymania wniosku, czy wniosek został przyjęty, a w razie potrzeby również o tym, na jakich warunkach zgodnie z prawem ich państwa ma zostać wykonany, korzystając z *formularza J* (art. 17 ust. 4).

52. Organy te mogą w szczególności wyznaczyć sąd w swoim państwie członkowskim, który weźmie udział w przeprowadzaniu dowodu, aby zagwarantować właściwe stosowanie art. 17, a szczególnie przepisów art. 17 ust. 4.

53. Jednostka centralna lub właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego mogą odrzucić wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu włącznie wtedy, gdy (art. 17 ust. 5):

- wniosek nie zawiera wszystkich niezbędnych informacji, zgodnie z art. 4 (*formularz A*);
- wniosek nie wchodzi w zakres rozporządzenia (art. 1);
- bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, którego dotyczy wniosek, jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa ich państwa członkowskiego. Zasady te nie zostały zdefiniowane w rozporządzeniu.

54. Bezpośrednie przeprowadzenie dowodu przez sąd wzywający jest możliwe wyłącznie wtedy, gdy może zostać wykonane na zasadzie dobrowolności, bez potrzeby stosowania środków przymusu (art. 17 ust. 2). W związku z tym jeżeli bezpośrednie przeprowadzenie dowodu wiąże się z przesłuchaniem osoby, sąd wzywający informuje tę osobę, że przeprowadzenie dowodu odbywa się na zasadzie dobrowolności.

55. Nie naruszając przepisów prawa wezwanego państwa członkowskiego (patrz art. 17 ust. 4), sąd wzywający wykonuje wniosek zgodnie ze swoim prawem (art. 17 ust. 6). Dowód przeprowadza członek sądu lub inna osoba, np. biegły, przedstawiciel służb konsularnych lub dyplomatycznych albo pełnomocnik, wyznaczeni zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wzywającego

D. Zasady stosowania nowoczesnych środków łączności

56. Nowoczesne środki łączności mają istotne znaczenie dla sprawnego stosowania rozporządzenia, mającego na celu zagwarantowanie szybkiego i skutecznego przeprowadzania dowodów na terenie Unii Europejskiej. Rozporządzenie stanowi, że sąd wzywający może zwrócić się do sądu wezwanego o przeprowadzenie dowodu przy użyciu technik łączności, w szczególności w drodze wideokonferencji lub telekonferencji (art. 10 ust. 4). Jeśli jednak sąd wzywający chce być odpowiedzialny za przeprowadzanie dowodu, zastosowanie mają przepisy art. 17 dotyczące bezpośredniego przeprowadzania dowodów i wymagana jest zgoda wezwanego państwa członkowskiego. Rozporządzenie określa, że jednostka centralna lub właściwy organ zachęcają do wykorzystywania technik łączności (art. 17 ust. 4).

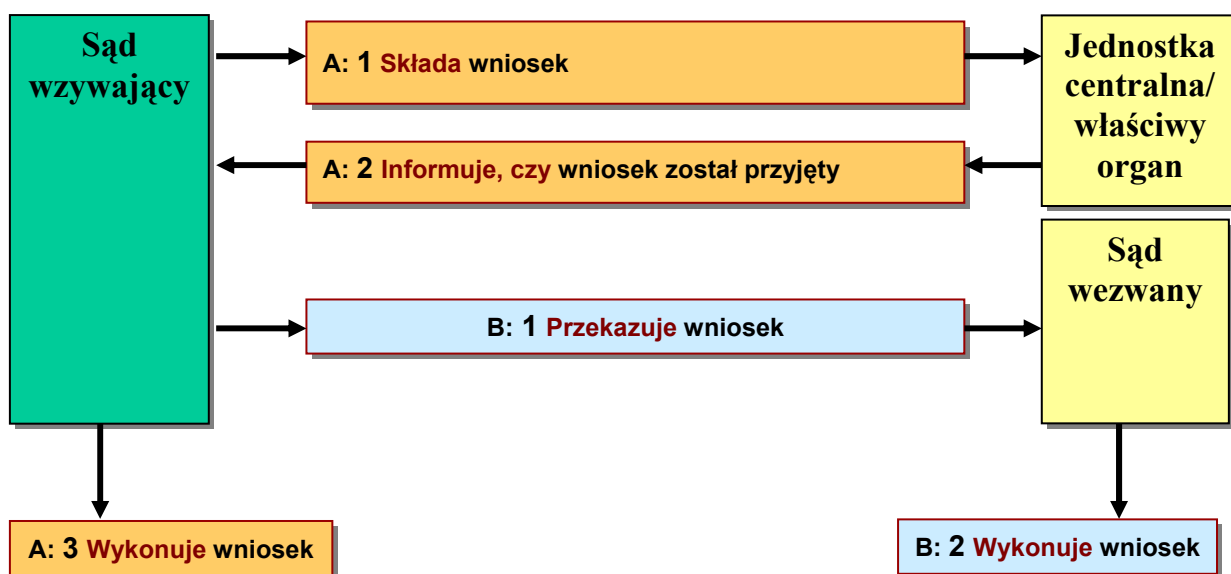
57. Przy przesłuchiwanie świadka techniki łączności mogą na przykład zostać wykorzystane przez sąd, który jest odpowiedzialny za przeprowadzanie dowodu (np. przez sąd wezwany zgodnie z art. 10 ust. 4 lub przez sąd wzywający zgodnie z art. 17). W takim przypadku inny sąd, który nie jest odpowiedzialny za przeprowadzanie dowodu (np. sąd wzywający zgodnie z art. 12 ust. 3 lub sąd wyznaczony przez jednostkę centralną lub właściwy organ zgodnie z art. 17 ust. 4), może wziąć udział w przesłuchaniu dzięki nowoczesnym środkom łączności. Jak stwierdzono powyżej (pkt

14), może to również oznaczać, że sąd, który nie jest odpowiedzialny za przeprowadzenie dowodów, będzie zadawał świadkowi pytania, jeśli sąd odpowiedzialny za przeprowadzanie dowodu wyrazi na to zgodę.

58. Państwa członkowskie przekażą niebawem informacje, w którym sądzie możliwe jest przeprowadzenie wideokonferencji lub telekonferencji. Informacje te zostaną udostępnione w atlasie.

59. Sąd wezwany musi spełnić prośbę o wykorzystanie technik łączności, chyba że jest to sprzeczne z prawem jego kraju lub powoduje istotne trudności praktyczne. Drugi powód odmowy odgrywa w praktyce większą rolę, ponieważ większość sądów w państwach członkowskich nie posiada jeszcze odpowiednich urządzeń pozwalających przeprowadzać dowody przy użyciu nowoczesnych środków łączności, w szczególności za pomocą wideokonferencji lub telekonferencji. Rozporządzenie stanowi jednak, że jeżeli sąd wzywający lub sąd wezwany nie ma dostępu do tych środków technicznych, sąd mający do nich dostęp może udostępnić je na mocy wzajemnego porozumienia.

Załącznik I: Metody przeprowadzania dowodu

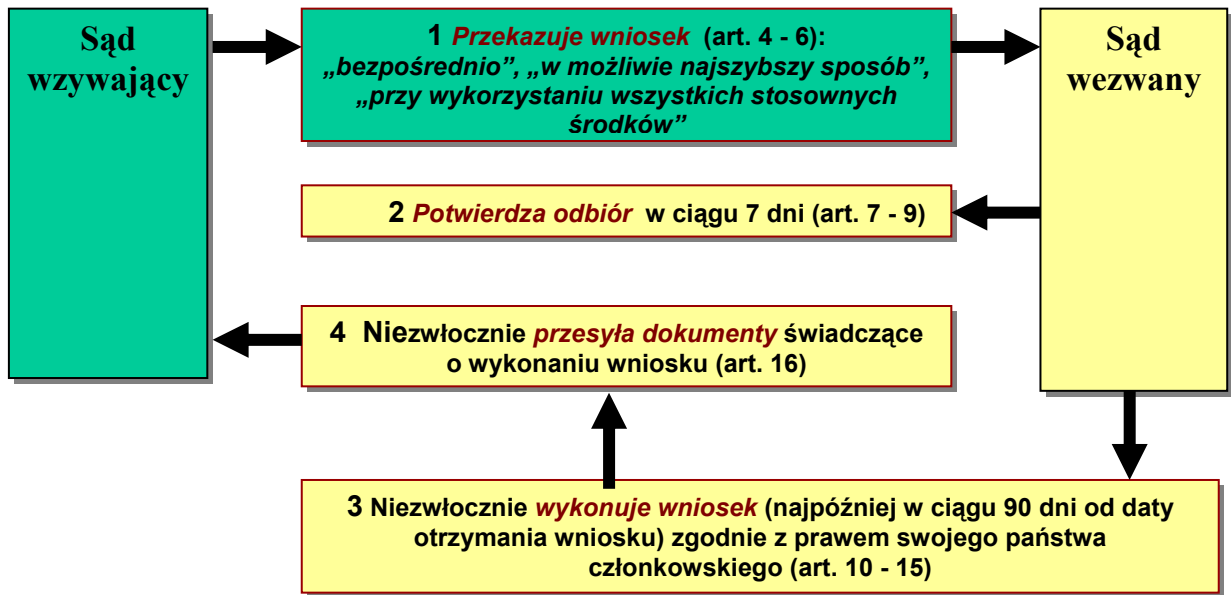

Wyjaśnienie:

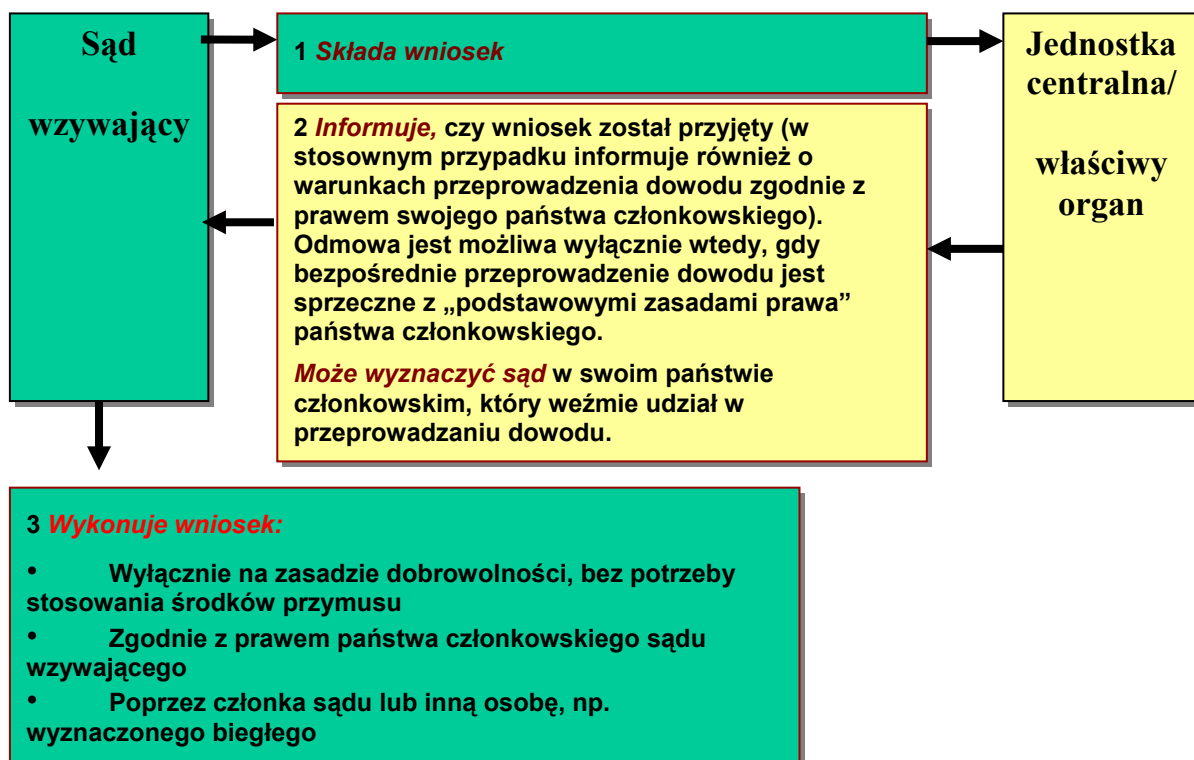
A: Bezpośrednie przeprowadzanie dowodu (art. 17)

B: Przeprowadzenie dowodu przez sąd wezwany (art. 4 – 16)

Załącznik II: Wniosek do sądu właściwego

Załącznik III: Bezpośrednie przeprowadzanie dowodu (art. 17)

Załącznik IV: Standardowe formularze (Załącznik)

A: Wniosek o przeprowadzenie dowodu

B: Potwierdzenie odbioru wniosku

C: Wniosek o dane uzupełniające w celu przeprowadzenia dowodu

D: Potwierdzenie wpłynięcia depozytu lub zaliczki

E: Zawiadomienie dotyczące prośby o wykonanie wniosku w ramach szczególnej procedury i/lub przy użyciu technik łączności

F: Zawiadomienie o terminie i miejscu przeprowadzenia dowodu i o warunkach udziału

G: Zawiadomienie o opóźnieniach

H: Informacja o wynikach wniosku

I: Wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu

J: Informacje od jednostki centralnej/właściwego organu